

Creació de xarxes educatives locals per millorar les polítiques de prevenció del consum de drogues en els joves que cursen l'ensenyament secundari.

L. Alonso, M. Cadena, C. Capdevila, R. Hernández, A. Madueño, E. Masallera, E.S. Ojando, N. Pociello, A. Portales, R. Semis, E. Tagliavacche
Llicenciatura de Pedagogia.

Tutor: J. Riera

Resum

La present comunicació fa referència al nou programa d'intervenció de la millora de les polítiques de prevenció per a la disminució del consum de drogues entre els joves que estan cursant estudis d' Ensenyament Secundari.

La idea sorgeix de notícies alarmants sobre l'increment del consum de drogues, estudis consultats el·laborats per *Plan Nacional sobre Drogas* i d'altres que relacionen el canvi de valors actual amb el consum.

Amb aquest objectiu, es proposa la creació d'una xarxa educativa local on intervenen els diferents serveis (educatius, socials...) de la població escollida: Sant Carles de la Ràpita.

Amb aquesta xarxa, es pretén millorar la comunicació entre els recursos i agents dels diferents sistemes del benestar. La xarxa inclou diversos programes al voltant de les drogues: la creació d'una comunitat virtual, butlletí local, un programa de ràdio i un, de dinamització socio-cultural; amb la col·laboració i participació directa dels joves, sovint poc protagonistes.

Es considera que el treball entre iguals pot ajudar a prevenir el consum, ja que, entre ells poden informar-se i formar-se. El treball pedagògic en xarxa ajudarà que tots els serveis a la ciutat s'involucrin en el projecte i treballin sinèrgicament per la salut i benestar dels joves.

Paraules claus: polítiques de prevenció, xarxa educativa local, sistemes del benestar, participació directa, sinèrgicament.

Introducció/Justificació

Sabent que ens trobem en una societat del benestar on l'eix central és la convivència social i el progrés econòmic i una de les tasques de responsabilitat és garantir un sistema de seguretat social, un nivell de vida mínim i la plena ocupació dels ciutadans.

A partir de diferents estudis¹ observem que s'ha produït un canvi de valors en els joves i aquest es relaciona amb un increment del consum de drogues. Segons l'estudi elabora pel *Plan Nacional Sobre drogas*², obtenim les dades que ens han permès centrar el nostre programa.

Les drogues que es treballaran son el tabac, l'alcohol i el cànnabis, com aquelles més consumides per la població juvenil i la cocaïna com la droga que s'ha quadruplicat el seu consum en els últims deu anys.

Donada aquesta situació, creiem que la solució no està solament en crear nous serveis a la comunitat, sinó aconseguir que aquests treballin conjuntament i optimitzant el màxim els seus recursos. D'aquí neix la proposta de crear una Xarxa Educativa Local.

Objectius de la xarxa educativa local (JOSC)

Objectiu general:

- Millorar les polítiques de prevenció de Municipi Sant Carles de la Ràpita per disminuir el consum de drogues entre els joves que estan cursant estudis d' Ensenyament Secundari.

Objectius específics:

- Fomentar la participació directa dels joves en aquest programa per tal de prevenir el consum de drogues.
- Sensibilitzar els diferents serveis educatius, socials, culturals i sanitaris de l'augment del consum de drogues en els joves a fi de promoure les seves actuacions en vers aquesta problemàtica.
- Millorar la comunicació entre els serveis, recursos i agents dels diferents sistemes del benestar per garantir un treball en xarxa.
- Fomentar el treball entre iguals.
- Oferir diversos programes on els diferents serveis puguin involucrar-se i treballar sinèrgicament per la prevenció de drogues.

¹ Principalment ens hem basat en aquests dos estudis; ELZO, J. (2004). "L'educació del futur i els valors". A: Debats d'educació (2004: Barcelona) [article en línia]. / MEGÍAS, E. (Dir.) (2001). *Valores sociales y drogas*. Madrid: FAD

² Ministerio de Sanidad y consumo. Delegación del gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas. Observatorio español sobre drogas 2004.

Metodologia

La metodologia del projecte es caracteritza per dos grans blocs, per una banda per garantir la participació juvenil es desenvolupen una sèrie de mecanismes de sensibilització, selecció i implicació, els quals es duran a terme a partir d'estratègies que podem veure en el següent quadre:

Mecanismes de sensibilització	Presentació del programa en base a les dades de l'estudi a cadascun dels centres educatius.
Mecanismes de selecció	Qüestionari inicial (coneixements, motivacions, actituds,...) i Entrevista en grup (dubtes comuns per fomentar les interrelacions)
Mecanismes d'implicació	Programes basats en la realitat (històries pròpies viscudes pel jovent).

D'altra banda, pensem en una metodologia que garanteixi el bon funcionament de la xarxa local "JOSC". Aquesta es constitueix per tres fases imprescindibles pel procés de creació de xarxes que al mateix temps es retroalimenten.

En cadascuna d'aquestes fases s'estableixen una sèrie d'activitats que podem observar en el quadre següent:

IDENTIFICACIÓ	1a. Reunió de coordinació entre les diferents regidories i serveis del municipi.
RECONeixEMENT	2a. Reunió de coordinació on cadascun presenti les seves actuacions en relació als joves.
COOPERACIÓ	Basada en la corresponsabilitat (tots els agents es fan responsables de manera asimètrica).

Contextualització:

El Municipi de Sant Carles de la Ràpita consta d'un total d'un total de 632 joves entre 14 i 18 anys empadronats, dels quals 231 són nois i 301 noies.

A partir d'aquí vam decidir fer una extrapolació de l'estud³ que ens havíem basat i vàrem veure que les dades corresponien al que hem dit anteriorment; el consum de cocaïna s'ha quadruplicat en els últims deu anys (1994-2004) i el tabac, alcohol i cànnabis que actualment consumeix gairebé el 50 % de la població.

³ Estudi longitudinal realitzat pel Plan Nacional sobre drogas. Cal destacar que l'interval de confiança correpon al de l'estudi i oscila entre el 95 %- 99%

	Alguna vegada a la vida		En els darrers 12 mesos		En els darrers 30 dies	
	1994	2004	1994	2004	1994	2004
Drogues						
Tabac	423,4 (67%)	410,8 (65%)	(/)	(/)	195,9 (31%)	197,8 (31,3%)
Alcohol	544,7 (86,2%)	487,3 (77,1%)	539,7 (85,4%)	485,4 (76,8%)	494,8 (78,3%)	382,9 (60,6%)
Cannabis	169,4 (26,8%)	298,3 (47,2%)	150,4 (23,8%)	264,2 (41,8%)	108,1 (17,1%)	192,1 (30,4%)
Cocaïna	15,2 (2,4%)	54,9 (8,7%)	8,8 (1,4%)	42,9 (6,8%)	5,1 (0,8%)	21,5 (3,4%)

Un cop hem identificat la població de joves del municipi, la mostra a la qual va dirigida el programa són únicament els alumnes matriculats a l'Ensenyament Secundari a Sant Carles de la Ràpita, aquesta està representada per un total de 415 alumnes que representen el 65,7 % del total de la població. La resta (217) que són el 34,3 % els podem trobar en altres IES de la comarca del Montsià o bé en el món del treball. Seguidament, us mostrem dues taules on es recullen els diferents serveis dirigits als joves i les diferents actuacions⁴ i serveis de les regidories dirigides als joves.

⁴ En el quadre les actuacions fetes des de les diferents regidories veiem com es cau en l'error de repetir diverses actuacions que tenen el mateix objectiu (observem les actuacions subratllades). Cadascun dels símbols indica el tipus d'actuació repetida.

SERVEIS GENERALS pel jovent	
EDUCATIUS	IES "Els Alfacs" (públic) Col·legi Sagrada Família (privat concertat) Escola Pons (PGS) Centre Obert Biblioteca Municipal
CULTURALS	Centre cultural "El Maset" Museu de Ciències Naturals Joan Brunet
MITJANS DE COMUNICACIÓ	Ràdio Ràpita Revista Ràpita T.V. local (canal 55 La Ràpita)
SÒCIO-SANITARIS	UBASP (comarcal) † C.A.P. (municipal) EAP (comarcal) EAIA (comarcal) SS.SS. (municipal) CSMIJ (comarcal)
INFORMATIUS TERCER SECTOR	Punt d'Informació juvenil La Ràpita Associació juvenil "Xerinola" Diabmonis (correfòcs)
ESPORTS	Recursos: Piscina, poliesportiu, estadi de futbol 15 Clubs i entitats
OCI	Zona "Garbeach" (conjunt de pubs) Altres bars, pubs,...

REGIDORIES	ACTUACIONS (dirigides als joves)
REGIDORIA DE JOVENTUT	<p>Servei d'informació a través del PIJ La Ràpita.</p> <p>* Campanyes, tallers i dinàmiques.</p> <p>- Actuacions en matèria de l'educació en el lleure.</p> <p>- Organització de cursos de formació personal</p> <p>Intercanvi d'experiències i treball col·lectiu amb joves d'altres poblacions de la comarca.</p> <p>Borsa de treball.</p> <p>Gestions externes de la borsa d'habitatge de la Fundació Montsià.</p> <p>- Organització de la Nit Jove.</p>
REGIDORIA DE BENESTAR SOCIAL	<p>Activitats de Centre Obert.</p> <p>Setmana Infantil i juvenil.</p> <p>* Actuacions interculturals.</p> <p>- Tallers als IES i tallers d'ocupació.</p>
REGIDORIA DE GOVERNACIÓ	<p>Campanyes d'educació viària.</p> <p>- Tallers als IES.</p>
REGIDORIA DE CULTURA I PARTICIPACIÓ CIUTADANA	<p>- Cursos i Tallers al "Maset".</p> <p>* Campanyes de foment de la participació.</p> <p>Cicles de cinema, música i teatre.</p>
REGIDORIA DE FIRES I FESTES	<p>Celebració de Diades Nacionals.</p> <p>- Nit jove a Festes Majors.</p>
REGIDORIA DE MEDI AMBIENT I SERVEIS	<p>Fira alternativa.</p> <p>Festa de l'Arbre.</p>
REGIDORIA D'ESPORTS	<p>Oferta de diferents programacions esportives</p> <p>Milla Nàutica.</p>

Programes del Projecte:

Aquest projecte es durà a terme a partir de quatre programes:

1.WEBQUEST:

La WebQuest consta de cinc mòduls que es duran a terme al llarg d'un curs escolar.

Els seus objectius son; difondre informació sobre les drogues de manera clara i concisa, identificar els coneixements previs dels alumnes envers el tema i facilitar l'accés a la informació a tots els joves i ciutadans.

La metodologia consta d'una sèrie d'activitats que es duran a terme en grups reduïts. Cadascuna de les persones del grup tindrà una responsabilitat concreta.

Els Recursos que s'utilitzaran son els agents educatius de la xarxa; escola, esplai, casal cultura i entorn cívic.

La webquest està dins d'una xarxa telemàtica on podem trobar: links, fòrums...

Els temes que es tractaran dins de cada activitat son els següents:

Activitat 1: definir què són les drogues

Activitat 2: la imatge social de les drogodependències

Activitat 3: per què consumeixen drogues i què poden fer

Activitat 4: com actuar si sorgeixen problemes

Activitat 5: on obtenir més informació

2.BUTLLETÍ INFORMATIU:

El present Butlletí Informatiu té una tirada trimestral.

Els objectius que es persegueixen amb aquesta eina són quatre: 1) oferir informació fiable a tot tipus de públic, 2) donar resposta a pors, inquietuds i dubtes dels lectors, 3) sensibilitzar els joves sobre les conseqüències del consum i 4) orientar els pares perquè puguin aconsellar els seus fills amb total seguretat.

El Butlletí es podrà trobar a l'Ajuntament, en escoles, comerços, centres d'oci...Es distribuirà en establiments on tothom hi tingui fàcil accés.

Els redactors d'aquest seran una comissió formada per experts en els temes de drogues i de realització d'aquests documents i joves, de manera que ells també puguin sentir-se participants d'aquesta iniciativa tot treballant-hi activament.

Els primers continguts que s'hi trobaran són recensions, síntesis d'estudis científics publicats en referència al tema central que són les drogues, el segon apartat que apareix es titula "Les drogues parlen" on es farà una explicació a fons sobre una droga en concret, un altre bloc cons-

tarà de propostes informatives de prevenció -que faran referència als mitjans que s'ofereixen des de la Xarxa JOSC- i també hi tindran cabuda els dubtes que exposin els joves, el següent apartat de continguts que trobem és un test de coneixements sobre les drogues, per saber en quin punt es troba la persona de coneixença o d'addicció i, finalment, un bloc de narrativa en el que els joves que han estat immersos en aquest món podran explicar les seves vivències i experiències, de tal manera que puguin servir d'ajuda pels joves que plantegen els seus dubtes en l'apartat de les propostes informatives de prevenció.

3.PROGRAMA DE RÀDIO, PER L'EMISSORA LOCAL (I): "Siguis valent i no comencis"

Aquest programa tindrà una temporalitat d'un curs escolar, on es realitzaran dues emissions setmanals.

Els objectius principals son informar i formar els joves al voltant del món de les drogues a partir de les seves demandes.

La metodologia serà participativa per tal que faciliti l'aprenentatge significatiu, conscient i responsable.

Els recursos que utilitzarem seran, l'emissora local del municipis i els anunciants espònsors, per tal de cobrir algunes despeses.

Els participants del programa seran els joves, experts i coordinadors. Les activitats que es realitzaran durant les dues emissions setmanals constaran de:

- Avui entrevistem a..... dissenyar entrevistes a partir del coneixement del món de les drogues.
- D'igual a igual: Observar diferents alternatives a partir del coneixement de diverses situacions semblants en quan a edat i població de diferents joves consumidors i no consumidors.
- T'escoltem: Participar en debats partint d'una formació prèvia al tema a tractar.
- Qui tria guanya: Planificar una dinàmica d'entreteniment a partir de preguntes i respostes extretes de coneixements previs.

4.GIMCANA SOCIOCULTURAL: "Coneixem les drogues"

El programa es durà a terme durant un matí de la Festa Major de Sant Carles de la Ràpita

Els objectius que es persegueixen son; conèixer les drogues en les diferents activitats d'oci, identificar els coneixements previs que tenen els joves i les famílies entorn les drogues, facilitar eines i recursos per ampliar els coneixements previs en relació a les drogues, identificar les conseqüències que genera el consum de drogues i els indicadors que

permeten veure si una persona consumeix i finalment, reflexionar sobre els efectes, conseqüències, indicadors,... que provoca el consum de drogues a partir de la visualització de pel·lícules.

El programa va destinat als joves i les seves famílies.

La gimcana es realitzarà en petits grups de quatre. Per una banda tindrem les famílies i per l'altra els joves, i amb aquesta metodologia pretenem que treballin paral·lelament per arribar a una mateixa finalitat: reflexionar sobre el consum de drogues.

Els recursos humans que utilitzarem seran de sis educadors i dotze joves de 18 anys i els recursos materials que utilitzarem constaran de cartolines, retoladors, 6 taules, llibres de consulta sobre drogues, recopilació de pel·lícules i cinta adhesiva.

La gimcana es divideix en sis proves, on es pretén ampliar coneixement identificant primerament allò que els joves i les seves famílies saben sobre les drogues. Aquestes proves es duran a terme en equips de 4 persones i el procés permetrà adquirir informació a mesura que es va avançant. Cap al final de la gimcana s'organitzarà un cine fòrum que permetrà la reflexió de tots els participants envers la problemàtica que genera el consum de drogues.

Conclusions

En primer lloc, la nostra voluntat com hem dit anteriorment, no és presentar un nou servei sinó que els que tenim actualment puguin cooperar i treballar conjuntament. En segon lloc, creiem que el treball entre iguals ajudarà a prevenir el consum ja que es tendeix a informar als joves sense tenir en compte els coneixements previs que es tenen sobre el tema. Seguidament la participació activa d'aquests joves i la implicació de tots els serveis i regidories del Municipi afavorirà en la millora de les polítiques de prevenció adreçades a aquest col·lectiu per tal de que tots els ciutadans ens surtin beneficiats. Finalment, el treball pedagògic en xarxa ajudarà a que tots els serveis de la ciutat s'involucrin en el projecte i treballin sinèrgicament per la salut i benestar dels joves perquè només així serà possible la implementació d'aquesta xarxa que hem dissenyat i la seva eficàcia.

Bibliografia:

ELZO, J. (2004). "L'educació del futur i els valors". A: Debats d'educació (2004: Barcelona) [article en línia].

Fundació Jaume Bofill; UOC. www.uoc.edu/dt/cat/elzo0704.pdf

Ministerio de Sanidad y consumo. Delegación del gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas. Observatorio español sobre drogas 2004.

MEGÍAS, E. (Dir.) (2001). *Valores sociales y drogas*. Madrid: FAD.

GONZÁLEZ TEMPRANO, A. et al. (1992). *El estado del bienestar en los países de la OCDE*. Ministeri de treball i seguretat social. Secretaria General Técnica. Centro de Publicaciones.